

gepubliceerd in Ouders van NU
onder de titel: Zeg zoon, doe jij het ook?
november 1970

ZEG ZOON,

Vind je het gek als ik je een brief schrijf, hoewel we mekaar dagelijks voor de voeten lopen? Ik zal je zeggen waarom ik het doe: toen ik nog met je moeder verloofd was (of hoe noem je dat tegenwoordig?) schreven we elkaar vaak brieven. Fijne brieven, voorzover ik me herinner, omdat we elkaar nog moesten leren kennen en we elkaar dus heel veel te vertellen hadden. Sinds we getrouwd zijn en samen onder één dak wonen, gaan we in zekere zin 'oppervlakkiger' met elkaar om. Begrijp me goed: dit is geen klacht en geen aanklacht, ik stel alleen een verandering vast. Misschien is het wel zo, dat je steeds minder contact krijgt naarmate je meer met elkaar praat; dat je al pratend van elkaar verwijderd raakt, en dat daarom man en vrouw 'intieme' gesprekken gaan vermijden. Ik geloof dat ik je moeder ook maar weer eens een brief ga schrijven - maar dat is nu niet aan de orde.

Waar ik, al schrijvend, naar zoek, is een antwoord op de vraag waarom vader en zoon zo moeilijk tot een echt gesprek kunnen komen. Want laten we wel wezen: dit is een heel algemeen probleem, en zeker niet iets wat alleen tussen ons bestaat. Eigenlijk is het heel vreemd, net als dat stilzwijgend elkaar-sparen van man en vrouw. Want werkelijk, ik zou niets liever willen dan heel gewoon met jou (mijn zoon!) kunnen praten. Gek hè, en toch lukt het me niet. Heb jij niet soms datzelfde machteloze gevoel?

Ik denk dat we bang zijn dat er door het praten een kloof tussen ons zal ontstaan. Maar juist omdat we daar bang voor zijn, bestaat die kloof, en krijgen we het gevoel dat we ons niet verstaanbaar kunnen maken. Zouden we daarom ook zo gauw tegen elkaar gaan schreeuwen? En door dat harde roepen wordt dan weer de indruk versterkt dat we mijlenver van elkaar verwijderd zijn. Een mens is maar een ingewikkeld wezen - zeker als hij wat ouder wordt. Dan worden ze ook breedspakig, dat zie je nu maar weer. Omdat ze eromheen draaien, dacht je? 't Kan zijn, maar misschien ook omdat ze intussen geleerd hebben dat alles niet zo eenvoudig is als het op het eerste gezicht lijkt.

Ik wilde het met je hebben over DRUGS, maar ik zit me nog steeds af te vragen waarom we daar niet gewoon over kunnen praten. Eén van de dingen waar ik met mijn vader vroeger niet over kon praten, dat was de zelfbevrediging. Ach ja, die ouwe koek van valse schaamte, zul je misschien denken. Maar wie-weet heeft er toch ook iets anders achter gezeten (bij jouw grootvader dan), namelijk dat hij gewoon niet wist hoe hij ermee aan moest. Verbieden zou zinloos zijn geweest (ook toen al...), goedkeuren zou teveel gevraagd zijn (net als nu het positief waarderen of zelfs stimuleren!), en iets beters ervoor in de plaats aanraden was onmogelijk (toen zo goed als tegenwoordig...). Die zelfbevrediging is nu geen punt meer. Liever gezegd: we doen net alsof het voor ons geen punt meer is, sinds de wetenschap heeft aangetoond dat het echt de gewoonste zaak van de wereld is. In feite is er echter niet zoveel veranderd: ook wij praten er niet over, alleen wij verbeelden ons dat het geen valse schaamte is die ons daarvan weerhoudt. En misschien is het intussen ook wel iets anders - namelijk het respecteren van elkaars intimiteit. Laten we het daar dan maar op houden...

Wat me echt een beetje dwarszit, en nou kom ik eindelijk ter zake:

behoor jij eigenlijk óók tot die 10% drug-gebruikers?

Je hoeft het me niet te vertellen hoor, ik had alleen graag dat je probeerde me goed te begrijpen, want dit is waarachtig een ander soort bezorgdheid dan destijds die over jouw lange haren. Ik geef toe dat jij daarin gelijk hebt gekregen. Maar ik ben bang dat ik gelijk krijg voor wat die drugs betreft: als dat ook 'gewoon' wordt, ziet het er echt niet best uit.

Ik zal je zeggen waarom ik dat denk, en nu kom ik toch nog weer even op die zelfbevrediging terug, want die heeft er mijns inziens mee te maken. Op zichzelf is dat een heel gezonde 'uitlaatklep', maar met één gevaar eraan verbonden, namelijk dat van de 'verslaving'. Nee, luister nou even, ik weet er alles van: soft drugs werken niet verslavend, gaan niet vanzelf van kwaad tot erger, zijn minder gevaarlijk dan roken enz. enz. enz. Maar wat ik in dit verband met 'verslaving' bedoel is dit: de verleiding om erin wég te vluchten door even een lekker gevoel bij jezelf op te wekken, om de benen te nemen als je je rot of ellendig voelt.

Ik zie je al denken: èn - is dat dan zo erg? Dat hangt er van af. Voor mannen van mijn leeftijd kan het niet zoveel kwaad, want wij zijn toch al op de vlucht geslagen. Vergis je niet man, het lijkt wel of we overal de dienst uitmaken, maar de tol die we hiervoor moeten betalen, is dat we aan echt léven, aan echt be-leven van emoties en spanningen, nauwelijks nog toekomen. Het 'doet' ons allemaal niet zoveel meer, wij hebben onze tijd (de beste jaren van ons leven!) gehad. We schieten onze pantoffels aan en strijken neer voor de TV of achter de krant - en we doen of onze neus bloedt. Op heldere (eerlijke!) momenten zien we wel degelijk in dat het niet goed gaat, in ons kleine gezin en in de grote maatschap-pij, maar ons ontbreekt de moed en de energie om er daadwerkelijk iets aan te doen. En daarom hebben we alle hoop op jullie gevestigd, op de jongere generatie.

Maar als jullie nu (ook) al bij de pakken gaan neerzitten, bijvoorbeeld door een stickie te roken terwijl je juist een open oog zou moeten hebben en vol goede moed zou moeten zijn - tja - dan vervliegt ons laatste restje hoop in jullie rook! Je moet wakker blijven, kritisch en alert zijn, ook (voorall!) tegenover jezelf. Vechten tegen de verleiding om ergens bij te horen, om ingepalmd en 'ingelijfd' te worden door degenen die je iets aan willen praten (of dat nu de eigen ouders zijn of de eigen leeftijdsgenoten). En geloof me, dat is geen eenvoudige zaak. Want het is o-zo-verleidelijk om in een groep gelijkgezinden onder te duiken, om daarin 'erkenning' te zoeken, om daaraan je gevoel van eigenwaarde te ontleen. Het is oneindig veel moeilijker (zeker in deze tijd!) om jezelf te blijven, om op eigen verantwoordelijkheid je eigen weg te zoeken.

Ik mag dan misschien een ouwe sok zijn, maar volgens mij is de weg van de minste weerstand (het 'verkeerde pad') van tegenwoordig geplaveid met soft drugs. Als jullie echt niets beters weten te verzinnen dan vluchten in verheven gevoelens, dan trap je er (al trippend) in, en dan ziet het er voor onze (voor jullie!) toekomst niet best uit.

Ik vrees dat je me verkeerd zult begrijpen. Het werd namelijk altijd zó voorgesteld alsof jongeren nog niet mochten wat ouderen wél was toegestaan. Seks bijvoorbeeld was voor on-volwassenen niet wegge-legd omdat ze daar geestelijk nog niet rijp voor waren - zo heette het dan. Maar geloof me, het ligt nu toch wel helemaal anders. Seks is vaak ook zo'n 'verdoving' waar ouderen aan verslaafd zijn geraakt, waar ze helemaal in op kunnen gaan zodat ze aan niets anders meer toe komen. Hetzelfde geldt voor werken, voor carrière maken, voor heel dat dagelijkse ritueel waarmee vaders hun tijd verdoen. En dáárom, omdat het ons zo verlamd heeft, omdat het ons het echte 'ware' leven onmogelijk heeft gemaakt, willen we onze kinderen ervoor behoeden. Daarom wil ik je waarschuwen: dus niet omdat het jou niet gegund is, maar omdat je nog zoveel belangrijkere zaken aan je hoofd hebt.

Dat is eigenlijk, in een paar woorden gezegd, wat ik je duidelijk tracht te maken (zo omzichtig en omslachtig omdat ik ervan uitga dat je het evenmin van je vader zult willen aannemen als ik vroeger...): voor bepaalde dingen - en dat geldt voor seks zo goed als voor drugs - ben je nog te jong. Maar dat betekent niet dat je er nog niet goed (= oud) genoeg voor bent, het betekent wél dat je er té goed voor bent! Laat deze verdoving of verruiming of wat het ook is (in elk geval is het een vertrek uit de werkelijkheid, of een vlucht ervoor...) toch in godsnaam over aan mensen aan wie tóch niet meer zoveel te bederven valt, zoals...

je vader.